

ປະຫວັດຄວາມເປັນມາຂອງໄກ່ຜິ້ນເມືອງລາວ

ໄກ່ຜິ້ນເມືອງໃນປະຈຸບັນ ໄດ້ມີການລາຍງານໄວ້ວ່າເປັນໄກ່ທີ່ມີຕົ້ນກຳເນີດມາຈາກໄກ່ປ່າຂອງທະວີບອາຊີ ໂດຍສະເພາະ ພູມິພາກອາຊີຕາເວັນອອກສ່ຽງໃຕ້ເຊັ່ນ: ປະເທດຈີນພາກໃຕ້, ປະເທດໄທ ແລະ ມາເລເຊຍ, ເຊິ່ງ ມະນຸດໄດ້ນຳມາລ້ຽງເມື່ອ 3 ພັນປີກ່ອນ, ຫຼັງຈາກນັ້ນ ມະນຸດ ແລະ ໄກ່ ໄດ້ອາໄສເຊິ່ງກັນ ແລະ ກັນ: ໄກ່ອາໄສໃຫ້ຄົນລ້ຽງດູ ແລະ ຄົນອາໄສໄກ່ ເອົາໄວ້ເປັນອາຫານ ແລະ ຂັ້ນເຜື່ອບອກເວລາ.

ສັດປີກຜິ້ນເມືອງ ເປັນສັດທີ່ມີຂະໜາດນ້ອຍ, ລ້ຽງງ່າຍ, ຕ້ອງການສະຖານທີ່ລ້ຽງບໍ່ກວ້າງ ນຳໃຊ້ຕົ້ນໄມ້ ທີ່ເຊິ່ງຊາວກະສິກອນສ່ວນໃຫຍ່ລ້ຽງຄອບຄົວລະ 10 ຫາ 20 ໂຕ, ພ້ອມດຽວກັນນັ້ນ ຊິ້ນໄກ່ຍັງເປັນຊິ້ນທີ່ຍ່ອຍໄດ້ງ່າຍ ແລະ ມີທາດບຳລຸງລ້ຽງສູງ, ເຊິ່ງມີຄວາມເໝາະສົມເປັນອາຫານໃຫ້ແກ່ ຄົນສູງອາຍຸ ແລະ ເດັກອ່ອນໃນການບໍລິໂພກ. ປະຈຸບັນ ການບໍລິໂພກຊິ້ນໄກ່ລາດຜິ້ນເມືອງ ແມ່ນມີຄວາມນິຍົມກັນຫຼາຍ ແລະ ມີລາຄາແພງ. ການບໍລິໂພກຊິ້ນທັງໝົດນັ້ນ ມີຊິ້ນສັດປີກກວມເອົາ 35-40%.

ຊິ້ນໄກ່ທີ່ໄດ້ຈາກການລ້ຽງ ໄດ້ກາຍເປັນວັດຖຸດິບທີ່ສຳຄັນໃນການເພີ່ມຄວາມອຸດົມສົມບູນໃຫ້ແກ່ດິນ ແລະ ຫຼຸດຜ່ອນການຊື້ອາຫານໃຫ້ກັບສັດນ້ຳ, ໂດຍສະເພາະແມ່ນການລ້ຽງປາ.

ໄກ່ຜິ້ນເມືອງ ເປັນສັດທີ່ມີຂະໜາດນ້ອຍ, ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວ ໄກ່ທີ່ມີນ້ຳໜັກ 1,5 ກິໂລກຼາມ ຈະໄດ້ຊິ້ນປະມານ 800 ກຼາມ, ພ້ອມດຽວກັນ ກໍຕ້ອງໄດ້ນຳໃຊ້ອາຫານໄກ່ຢູ່ 3,5 ກິໂລກຼາມ.

ຈຸດດີຂອງໄກ່ຜິ້ນເມືອງ/ໄກ່ລາດ:

- ໄກ່ລາດ ເປັນໄກ່ທີ່ຊາວກະສິກອນເຄີຍລ້ຽງຜ່ານມາ ແລະ ສືບຕໍ່ລ້ຽງເປັນອາຫານທີ່ຜະລິດໄດ້ໃນຄອບຄົວຢູ່ທຸກທ້ອງຖິ່ນໃນທົ່ວປະເທດ;
- ເປັນໄກ່ທີ່ຊອກຫາກິນໄດ້ເກັ່ງ, ສາມາດລ້ຽງແບບປ່ອຍໄປຕາມທຳມະຊາດໄດ້ ເຮັດໃຫ້ປະຢັດອາຫານ;
- ທົນທານຕໍ່ສະພາບແວດລ້ອມ ແລະ ອຸນຫະພູມໄດ້ ເປັນຢ່າງດີ;
- ທົນຕໍ່ແມ່ກາຝາກ ແລະ ບາງພະຍາດໄດ້ດີກວ່າໄກ່ຜິ້ນອື່ນໆ;
- ມີຄວາມສາມາດຝັກໄຂ່ເອງ ແລະ ລ້ຽງລູກໄດ້ເກັ່ງ;
- ສະໜອງທາດຊິ້ນທີ່ມີຄຸນນະພາບ ມີລິດຊາດແຊບ ແລະ ເປັນທີ່ຕ້ອງການຂອງຕະຫຼາດ;
- ສາມາດນຳໃຊ້ເປັນແມ່ຜິ້ນຖານຂອງການຜະລິດໄກ່ສາມສາຍເລືອດ.
- ໃຫ້ຜົນຜະລິດທັງໂຕໄກ່ ແລະ ໄຂ່ ເຜື່ອນຳໄປຂາຍໃນຕະຫຼາດ ເປັນການສ້າງລາຍຮັບຂອງຊາວກະສິກອນ.

ການຄັດເລືອກໄກ່ຜິ້ນແມ່ຜິ້ນ

1. ການຄັດເລືອກໄກ່ຜິ້ນແມ່:

ໂຄງການປັບປຸງຊີວິດການເປັນຢູ່ຂອງປະຊາຊົນເຂດພູດອຍ ແລະ ພູພຽງພາກໃຕ້ຂອງ ສປປ ລາວ
Livelihood Improvement Project for Southern Mountainous and Plateau Areas of Lao PDR

- ຕ້ອງຄັດເລືອກຜັນຈາກຝູງໄກ່ທີ່ປອດຈາກເຊື້ອພະຍາດ;
- ຕ້ອງເລືອກເອົາໄກ່ທີ່ມີສຸຂະພາບສົມບູນດີ, ມີສາຍຕາວ່ອງໄວ ມີຫອນ ແລະ ກະແຕ່ສີແດງ;
- ເລືອກເອົາໄກ່ຜູ້ ທີ່ມັກໄລ່ ຫຼື ຕິດຕາມໂຕແມ່;
- ເລືອກເອົາໂຕທີ່ໃຫຍ່ສົມສ່ວນ, ຂາໃຫຍ່, ປະສົມຜັນເກັ່ງ. ໃຊ້ປະສົມຜັນໃນອັດຕາສ່ວນ 1ໂຕຜູ້ ຕໍ່ 5ໂຕແມ່, ເລີ່ມຕົ້ນນຳໃຊ້ປະສົມຜັນເມື່ອອາຍຸໄດ້ 6 ເດືອນ;
- ປະສົມຜັນເກັ່ງ, ຈຸດພິເສດຂອງໄກ່ລາດນີ້ ມັກຕີກັນ, ດັ່ງນັ້ນ ໃນຝູງຈິ່ງມີໄກ່ຜູ້ລືກ;
- ຂາກ້ຽງງາມດີ, ບໍ່ລົບກວນໄກ່ນ້ອຍ ແລະ ຝູງໄກ່.

ຮູບທີ 1. ໄກ່ຜູ້ຜັນທີ່ຖືກຄັດເລືອກ

ຫ້າມນຳໃຊ້ຜັນເກີນ 18 ເດືອນ, ເພາະມັນຈະປະສົມຜັນກັບລູກມັນເອງ, ຫຼານເກີດມາຈະບໍ່ສົມບູນ; ດັ່ງນັ້ນ, ເພື່ອຫຼີກເວັ້ນບັນຫາດັ່ງກ່າວ ຊາວກະສິກອນ ຈິ່ງມັກແລກປ່ຽນໄກ່ຜູ້ຜັນກັນເປັນປົກກະຕິທຸກໆ 1 ປີເຄິ່ງ ຫຼື ບໍ່ເກີນ 2ປີ.

2.ການຄັດເລືອກໄກ່ແມ່ຜັນ:

- ຕ້ອງເລືອກເອົາໄກ່ທີ່ມີສາຍຕາວ່ອງໄວ, ຕາສົມບູນ, ແວວຕາແຈ່ມໃສ;
- ເລືອກເອົາແມ່ທີ່ມີຊ່ອງຄອດສະອາດ, ອາຍຸໄດ້ 4 ເດືອນເລີ່ມຄັດເລືອກ;
- ເລືອກເອົາໂຕທີ່ໃຫຍ່ໄວ, ຂາໃຫຍ່, ຕີນຊື່, ປົກບໍ່ເຕື້ອຍ;
- ຊ່ວງທ້ອງໃຫຍ່, ເປັນໄກ່ທີ່ສາມາດໄຂ່ດີ ສະເລ່ຍ 10-15 ໜ່ວຍ/ຊຸດ;
- ຂາກ້ຽງງາມດີ, ບໍ່ລົບກວນໄກ່ນ້ອຍ ແລະ ຝູງໄກ່;
- ໂຕກີ້ນລົບບໍ່ຄວນເອົາ ເພາະໃຫ້ໄຂ່ໜ້ອຍ;

ຮູບທີ 2 ໄກ່ແມ່ພັນທີ່ຖືກຄັດເລືອກ

ຂໍ້ຄວນເອົາໃຈໃສ່:

- ໃຫ້ປະສົມພັນໃນອັດຕາ 1 ໂຕຜູ້ ຕໍ່ 5 ໂຕແມ່;
- ແມ່ພັນ: ຫ້າມນຳໃຊ້ແມ່ພັນເກີນ 20 ເດືອນ ເພາະປະສິດທິພາບການໃຫ້ໄຂ່ ຈະຫຼຸດລົງເລື້ອຍໆ; .
- ເມື່ອໄກ່ຝັກຄົບກຳນົດ ແລະ ຫຼັງຈາກໄກ່ນ້ອຍເບາະແລ້ວ ຈະຕ້ອງທຳລາຍຝອຍ, ເຝືອງ ແລະ ອື່ນໆທີ່ໃຊ້ຮອງ ຮັງໄຂ່ ກໍເພື່ອກຳຈັດ ໄຮ, ເຫົາ, ເຫັບ ແລະ ອື່ນໆທີ່ອາໄສຢູ່ນັ້ນ ດ້ວຍການຈຸດເຝົາ;
- ຕ້ອງໄດ້ອະນາໄມ, ຂ້າເຊື້ອ ຮັງໄຂ່ ແລະ ເອົາວັດຖຸທີ່ສະອາດ ແລະ ແຫ້ງ ມາຮອງຮັງໃໝ່.

ຮູບແບບການລ້ຽງ

1. ການລ້ຽງແບບຂັງ:

- ການລ້ຽງແບບຂັງ ແມ່ນບໍ່ເໝາະສົມສຳລັບໄກ່ລາດ (ໄກ່ມັກສັບກິນໄຂ່, ສັບກິນຂົນກັນ);
- ການຈະເລີນເຕີບໂຕໃຫຍ່ຊ້າກວ່າໄກ່ພັນ;

ຮູບທີ 3. ການລ້ຽງໄກ່ແບບຂັງຄອກ (ແຂວງ ຫຼວງນ້ຳທາ, 2014)

ໂຄງການປັບປຸງຊີວິດການເປັນຢູ່ຂອງປະຊາຊົນເຂດພູດອຍ ແລະ ພູຝຽງພາກໃຕ້ຂອງ ສປປ ລາວ
Livelihood Improvement Project for Southern Mountainous and Plateau Areas of Lao PDR

2. ການລ້ຽງປ່ອຍ ຫຼື ເຄິ່ງຂັງເຄິ່ງປ່ອຍ:

- ການລ້ຽງຮູບແບບນີ້ ແມ່ນເໝາະສົມສຳລັບການລ້ຽງໄກ່ລາດຜື່ນເມືອງ.

ຮູບທີ 4. ການລ້ຽງແບບເຄິ່ງຂັງ-ເຄິ່ງປ່ອຍ
(ທີ່ມາ: ຫຼວງພະບາງ, 2014)

ການຄັດເລືອກສະຖານທີ່ສ້າງຄອກ

- ເລືອກເອົາບ່ອນໂນນ, ນ້ຳບໍ່ຖ້ວມຂັງ, ອາກາດພາຍໃນໂຮງລ້ຽງໄກ່ ລະບາຍໄດ້ດີ, ເຢັນສະບາຍ ແຕ່ບໍ່ຄວນ ມີ ລົມພັດແຮງ ຫຼື ຝົນຜະໃສ;
- ເປັນບ່ອນທີ່ຮັກສາຄວາມສະອາດໄດ້ງ່າຍ, ບໍ່ເປັນບ່ອນທີ່ຮີກເຮື້ອ, ເຜືອຫຼືກລຽງບັນຫາຄວາມຊຸ່ມ, ເປີເປື້ອນ ມີ ກິ່ນໝັນ, ມີແມງວັນ, ມີໜູ ແລະ ສັດພາຫະນຳເຊື້ອພະຍາດອື່ນໆ;
- ການສ້າງໂຮງລ້ຽງ/ຄອກໄກ່ໃນປະເທດເຮົາ ຕ້ອງຫາທາງຫຼຸດຜ່ອນຄວາມຮ້ອນໃນຕອນທ່ຽງ ແລະ ຕອນສວຍ ເຊັ່ນ: ມີຕົ້ນໄມ້ໃຫຍ່ທາງດ້ານ ຕາເວັນຕົກ ຫຼື ຕາເວັນຕົກສຽງໃຕ້ຂອງໂຮງລ້ຽງ/ຄອກໄກ່,
- ສາມາດປ້ອງກັນ ບັນດາສັດຕູຂອງໄກ່ຕ່າງໆ ເຊັ່ນ: ນົກ, ໜູ, ແມວ, ໝາ ແລະ ສັດອື່ນໆໄດ້;
- ຄວນເປັນບ່ອນທີ່ມີໄຟຝ້າ ແລະ ນ້ຳສະດວກ ບໍ່ສົມຄວນ;
- ຕັ້ງຫ່າງໄກຈາກເຮືອນ ຢ່າງໜ້ອຍ 15 ແມັດ.

ຂະໜາດຂອງຄອກໄກ່:

ຂະໜາດຂອງຄອກໄກ່ ແມ່ນຂຶ້ນກັບຮູບແບບການລ້ຽງ, ແນວຜັນ, ປະເພດ ແລະ ຈຳນວນໄກ່ທີ່ຈະນຳມາລ້ຽງ.

❖ ຖ້ຳລ້ຽງແບບຂັງ

- ສຳລັບພໍ່ແມ່ຜັນ ຕ້ອງການເນື້ອທີ່ 1 ຕາແມັດ / 4 ໂຕ.
- ຄອກອະນຸບານຂະໜາດ ກວ້າງ: 1,5 ແມັດ x ຍາວ: 8 ແມັດ ບັນຈຸໄກ່ນ້ອຍໄດ້ 150ໂຕ (ອາຍຸ 28 ວັນລົງ ມາ)

ໂຄງການປັບປຸງຊີວິດການເປັນຢູ່ຂອງປະຊາຊົນເຂດພູດອຍ ແລະ ພູພຽງພາກໃຕ້ຂອງ ສປປ ລາວ
Livelihood Improvement Project for Southern Mountainous and Plateau Areas of Lao PDR

- ໄກ່ອາຍຸ 28-45ວັນ, 10ໂຕ / ຕາແມັດ
- ໄກ່ອາຍຸ 45 ວັນ, 5ໂຕ/ ຕາແມັດ

❖ ຖ້ຳລ້ຽງແບບປ່ອຍ

- ສຳລັບໄກ່ພໍ່ແມ່ພັນຈຳນວນ 15 ໂຕ/ ຕາແມັດ (ເພາະມີແຕ່ເຂົ້າມານອນ)
- ໄກ່ອາຍຸ 45-90 ວັນ ຈຳນວນ 25 ໂຕ / ຕາແມັດ.

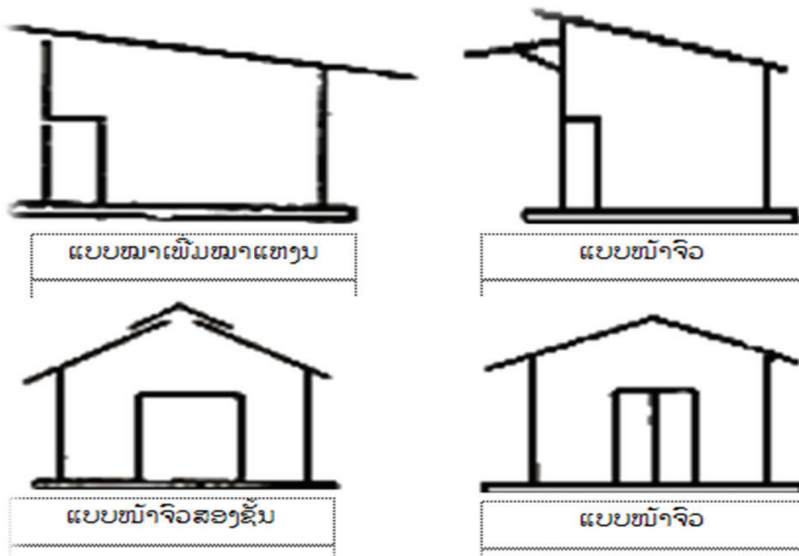
ຮູບແບບຄອກໄກ່ລາດ

ແບບເຝິງໝາແຫງນ: ເປັນແບບທີ່ສ້າງງ່າຍທີ່ສຸດ ເພາະບໍ່ສະຫຼັບສັບຊ້ອນຄືແບບອື່ນໆ ຂໍ້ເສຍຂອງແບບນີ້ຄື ຖ້ຳຫັນໜ້າເຂົ້າຢູ່ໃນແລວທາງຂອງລົມມໍລະສຸມ ຝົນຈະຜະເຂົ້າໄດ້ງ່າຍ.

ແບບໝາແຫງນກ່າຍ: ດີກວ່າແບບໝາແຫງນ ແລະ ໜ້າຈິ້ວ ລະບາຍອາກາດຮ້ອນໄດ້ດີ, ກັນຝົນໄດ້ດີ, ມູນຄ່າກໍ່ສ້າງຖືກກວ່າແບບຈິ້ວ.

ແບບໜ້າຈິ້ວ: ຈະສ້າງຍາກຂຶ້ນ, ຕ້ອງໃຊ້ສິມິກໍ່ສ້າງ ແຕ່ກັນແດດກັນຝົນໄດ້ດີກວ່າ ແບບເຝິງໝາແຫງນ, ຄ່າວັດສະດຸ ແລະ ຄ່າແຮງງານ ສູງຂຶ້ນ.

ແບບຈິ້ວສອງຊັ້ນ: ຈະສ້າງຍາກກວ່າແບບຈິ້ວເລັກໜ້ອຍ ແຕ່ອາກາດພາຍໃນໂຮງເຮືອນແບບນີ້ ເຢັນກວ່າແບບໜ້າຈິ້ວ ເພາະແບບໜ້າຈິ້ວຊັ້ນເທິງ ເປັນບ່ອນລະບາຍອາກາດຮ້ອນພາຍໃນໂຮງເຮືອນໄດ້ດີກວ່າ.

ຮູບທີ 5. ຮູບແບບຄອກໄກ່ຊະນິດຕ່າງໆ

ໂຄງການປັບປຸງຊີວິດການເປັນຢູ່ຂອງປະຊາຊົນເຂດພູດອຍ ແລະ ພູພຽງພາກໃຕ້ຂອງ ສປປ ລາວ
Livelihood Improvement Project for Southern Mountainous and Plateau Areas of Lao PDR

ຮາງໃສ່ອາຫານໄກ່:

- ໃນຄອກໄກ່ ຫຼື ບໍລິເວນຄອກໄກ່ ຄວນມີຮາງໃສ່ອາຫານ ແລະ ຮາງນໍ້າສະເພາະ ໂດຍເຮັດຈາກວັດສະດຸທີ່ຫາໄດ້ໃນທ້ອງຖິ່ນເຊັ່ນ: ຢາງຕົນລົດ ຫຼື ໄມ້ໄຜ່.
- ຄວນວາງຮາງນໍ້າ ແລະ ຮາງອາຫານ ໃຫ້ຢູ່ໃນລະດັບຫຼັງໄກ່ ແລະ ໃສ່ອາຫານພຽງ 1/3 ຂອງຮາງ ກໍ່ເຜືອບໍ່ໃຫ້ອາຫານຕົກເຮັ້ຍ.

ຮູບທີ 6. ຮາງໃສ່ອາຫານໄກ່

ຮາງໃສ່ນໍ້າ:

- ສໍາລັບນໍ້າໃຫ້ໄກ່ກິນ ຄວນເປັນນໍ້າທີ່ສະອາດ ແລະ ຕ້ອງມີໄວ້ໃຫ້ໄກ່ໄດ້ກິນຕະຫຼອດເວລາ.

ຮູບທີ 7. ຮາງໃສ່ນໍ້າ

ຄອກໄກ່ລາດທີ່ເໝາະສົມຢູ່ຊົນນະບົດ

ແບບຄອກຍົກພື້ນ, ຫຼັງຄາໜ້າຈິ່ວມຸງຫຍ້າ ມີຮົ່ວຕາໜ່າງເຫັກອຳມບໍລິເວນຄອກໄກ່,ສາມາດກັນສັດຕູໄກ່ໄດ້

ຮູບທີ່ 8. ຕົວຢ່າງຄອກໄກ່ ຢູ່ຊົນນະບົດ

ຮູບທີ່ 9. ຕົວຢ່າງຄອກໄກ່ລາດ
(ທີ່ມາ: ແຂວງຜົ້ງສາລີ, 2014)

ການຝັກໄຂ່ໄກ່ພື້ນເມືອງ

1. ການຝັກໄຂ່ແບບທຳມະຊາດ

ການຝັກໄຂ່ແບບທຳມະຊາດຄື ການໃຊ້ແມ່ໄກ່ພື້ນເມືອງນຳມາກົກໄຂ່ໃຫ້ໄດ້ຮັບຄວາມອົບອຸ່ນຈາກຕົວ ໂດຍສັນຊາດຕະຍານຂອງສັດປີກເຊັ່ນດຽວກັບສັດຕ່າງ ໆ ທີ່ຈະຮັກສາເຜົາພັນໄວ້ສືບເຊື້ອ-ສາຍຕໍ່ໄປ ສະນັ້ນ ແມ່ໄກ່ພື້ນເມືອງຈຳກວ່າຈະກຳການຝັກໄຂ່ໂດຍແມ່ໄກ່.

ໂຄງການປັບປຸງຊີວິດການເປັນຢູ່ຂອງປະຊາຊົນເຂດພູດອຍ ແລະ ພູພຽງພາກໃຕ້ຂອງ ສປປ ລາວ
Livelihood Improvement Project for Southern Mountainous and Plateau Areas of Lao PDR

ແມ່ໄກ່ທີ່ມີນິໄສມັກຝັກໄຂໂດຍຫາລັງໄມ້ ລັງແກັດເຈ້ຍ ຫລື ຈະເປັນຮັງຝັກໄຂດ້ວຍໄມ້ຂະໜາດກວ້າງ 30 ຊັງຕີແມັດ, ຍາວ 35 ຊັງຕີແມັດ ແລະ ສູງ 20 ຊັງຕີແມັດ. ໃຊ້ເຜືອງເຂົ້າສັບເປັນທ່ອນ ໆ ທ່ອນລະ 7-10 ຊັງຕີແມັດ ຫລື ຜ້າເສດຮອງ.

ໃນລະຫວ່າງທີ່ແມ່ໄກ່ຝັກຢູ່ ຄວນຈັດຫາອາຫານ ແລະ ນໍ້າວາງໄວ້ໃກ້ ໆ ໃຫ້ຜ້ອມ ເຜືອ ແມ່ໄກ່ທີ່ຝັກຈະໄດ້ບໍ່ຖິ້ມຮັງໄປຫາອາຫານກິນດົນເກີນໄປ. ລະວັງຢາໃຫ້ແມ່ໄກ່ອິດຢາກອາດເປັນສາຍເຫດເຮັດໃຫ້ຖິ້ມຮັງ ເລິກຝັກໄຂໄດ້ ຖ້າແມ່ໄກ່ທີ່ໃຊ້ຝັກມີເຫົາ ໄຮ ຄວນຈັດການທໍາລາຍເຫົາ ໄຮ 2 - 3 ມື້ ກ່ອນເລີ່ມຝັກໂດຍໃຊ້ຜົງຢາສຸບ ຫລື ຢາຂ້າເຫົາ ໄຮ ໂລຍຕົວແມ່ໄກ່ໃຫ້ທົ່ວ. ເມື່ອຝັກໄຂໄດ້ຄົບ 28 ມື້ກໍຈະອອກເປັນຕົວລູກໄກ່.

ຮູບທີ 10. ການຝັກໄຂແບບທໍາມະຊາດ

- ຄອກໄກ່ ຄວນມີຮັງໄຂຕາມຈໍານວນໄກ່ແມ່ສັດປີກທີ່ລ້ຽງ ກໍເຜືອຫຼີກເວັ້ນການຍາດຮັງຝັກໄຂກັນ.

ຮູບທີ 11. ຮັງໄຂຂອງໄກ່ພື້ນເມືອງ ທີ່ຢູ່ກ້ອງເຮືອນຂອງປະຊາຊົນ

ໂຄງການປັບປຸງຊີວິດການເປັນຢູ່ຂອງປະຊາຊົນເຂດພູດອຍ ແລະ ພູພຽງພາກໃຕ້ຂອງ ສປປ ລາວ
Livelihood Improvement Project for Southern Mountainous and Plateau Areas of Lao PDR

2. ການຝັກໄຂ່ໂດຍໃຊ້ຕູ້ຝັກ

ເນື່ອງຈາກວິທະຍາສາດໄດ້ຈະເລີນກ້າວໜ້າຈົນໄດ້ມີການຜະລິດຕູ້ຝັກໃຫຍ່ ໆ ຂຶ້ນມາ. ຕູ້ຝັກນີ້ສາມາດຄວບຄຸມການຝັກໄດ້ດີ ມີການຄວບຄຸມຄວາມຮ້ອນ ຄວາມຊື່ນ ແລະ ການລະບາຍອາກາດຕະຫລອດຈົນການເກັບໄຂ່. ຕູ້ຝັກໄຂ່ປະຈຸບັນມີຕັ້ງແຕ່ຂະໜາດ 25 ໜ່ວຍ ຈົນສາມາດຝັກໄດ້ເທື່ອລະເປັນແສນໜ່ວຍ. ປະຈຸບັນອຸດສາຫະກຳການລ້ຽງສັດປີກຈະເລີນກ້າວໜ້າຫລາຍ ຜູ້ຜະລິດລູກໄກ່ກິຈງຫັນມາໃຊ້ຕູ້ຝັກສະໄໝໃໝ່ຊຶ່ງຝັກໄດ້ຄັ້ງລະຫລາຍໆໜ່ວຍ.

ຮູບທີ 12. ຕູ້ຝັກໄຂ່ຂະໜາດ 200 ໜ່ວຍ
(ທີ່ມາ: ເມືອງປາກແປງ, ອຸດົມໄຊ)

ການອະນຸບານລູກໄກ່ນ້ອຍເກີດໄໝ່

ການອະນຸບານ ລູກໄກ່ນ້ອຍ ມີຢູ່ 2 ວິທີ ຄື:

1. ການອະນຸບານໂດຍຂັງໃສ່ໃນສຸ່ມໃຫ້ແມ່ໄກ່ຕຸ້ມລູກ ແລະ ລ້ຽງລູກເອງ,

ຮູບທີ 13. ການອະນຸບານໄກ່ນ້ອຍໃນຊຸ່ມກັບແມ່ໄກ່ຕຸ້ມລູກ

2. ລ້ຽງໃສ່ຄອກອະນຸບານ, ນຳໃຊ້ດອກໄຟຝ້າອົບ, ມີຮາງອາຫານ ແລະ ເຕົ້ານ້ຳທີ່ເໝາະສົມ.

ການອະນຸບານໄກ່ນ້ອຍ

ຄອກອະນຸບານໄກ່ນ້ອຍ, ຖ້າລ້ຽງໜ້ອຍແມ່ ມີໄກ່ນ້ອຍບໍ່ຫຼາຍ ແຕ່ເກີດຫຼາຍລ້ຽນ, ຄວນແບ່ງຄອກອອກເປັນ ຫຼາຍລ້ອກ ເພື່ອມີຄວາມສະດວກໃນການຄຸ້ມຄອງລ້ຽງດູ.

ຮູບທີ 14. ຄອກອະນຸບານແບບຍົກຜື່ນ ແບ່ງເປັນລ້ອກ

ຮູບທີ 15. ການອະນຸບານໄກ່ນ້ອຍ ກົກດ້ວຍໄຟຝ້າ (ທີ່ມາ: ເມືອງປາກແປງ, ອຸດົມໄຊ, 2014)

ອາຫານທີ່ນຳໃຊ້ລ້ຽງໄກ່ນ້ອຍອະນຸບານ ນິຍົມນຳໃຊ້ອາຫານສຳເລັດຮູບອັດເມັດ, ແຕ່ເວລາໄກ່ນ້ອຍ ອ່າວໃຫຍ່ ແດື້ຈ ຫຼື ມີປະສົມກັບຮຳ ແລະ/ຫຼື ເຂົ້າປຽນໃສ່ຕື່ມ.

ຮູບທີ 16. ອະນຸບານໄກ່ນ້ອຍໃນຊຸ່ມ ມີຮາງອາຫານ ແລະ ນ້ຳກິນ

ອາຫານ ແລະ ການໃຫ້ອາຫານໄກ່ຜື້ນເມືອງ

1. ອາຫານໄກ່ຜື້ນເມືອງ

ປົກກະຕິແລ້ວ, ການລ້ຽງໄກ່ລາດ ມັກຈະປ່ອຍໃຫ້ໄກ່ຫາອາຫານກິນເອງຕາມມິຕາມເກີດ ຫຼື ຕາມທຳມະຊາດ ໂດຍທີ່ຜູ້ລ້ຽງອາດຈະມີການໃຫ້ອາຫານເພີ່ມໃນຊ່ວງຕອນເຊົ້າ ຫຼື ແລງ.

ອາຫານທີ່ໃຫ້ກໍ່ເປັນຈຳພວກເຂົ້າເປືອກ, ເຂົ້າປຽນ, ສາລິເມັດ ຫຼື ບົດ. ຈາກສະພາບການລ້ຽງແບບນີ້ ເຮັດໃຫ້ຄວາມສົມບູນຂອງໄກ່ປຽນແປງໄປຕາມສະພາບດິນຜ້າອາກາດຄື:

ໃນຊ່ວງລະດູຝົນ ໄກ່ຈະໄດ້ຮັບອາຫານອຸດົມສົມບູນ ເນື່ອງຈາກໄດ້ຮັບທັງຮາກໄມ້ ແລະ ໜໍ່ເມັດຝ ດູ ຂີ້ກະເດືອນ, ໜອນ, ປວກ ແລະ ແມງໄມ້ຕ່າງໆໃນປະລິມານຫຼາຍ ເຊິ່ງອາຫານເຫຼົ່ານີ້ ເປັນແຫຼ່ງໂປຼຕີນ (ທາດຊີ້ນ) ແລະ ວິຕາມິນທີ່ສຳຄັນຕາມທຳມະຊາດ ເຮັດໃຫ້ໄກ່ໃນຊ່ວງນີ້ ຈະເລີນເຕີບໂຕດີ ແລະ ແຂງແຮງຫຼາຍກວ່າລະດູອື່ນ.

ສ່ວນໃນລະດູແກ້ບກ່ຽວເຂົ້າ ໄກ່ຈະໄດ້ຮັບເສດອາຫານທີ່ຕົກເຮັ່ຍເປັນຈຳນວນຫຼາຍ ເຮັດໃຫ້ໄກ່ອຸດົມສົມບູນພໍສົມຄວນ.

ສ່ວນລະດູແລ້ງ ມັກຈະປະສົບບັນຫາໄກ່ຂາດແຄນອາຫານຕາມທຳມະຊາດ ໂດຍສະເພາະບັນຫາເລື້ອງນ້ຳ, ເຊິ່ງມັກຈະຂາດຢູ່ສະເໝີ ຈຳເປັນຕ້ອງໂດຍກະກຽມນ້ຳໄວ້ໃຫ້ໄກ່ກິນຕະຫຼອດເວລາ.

2. ການໃຫ້ອາຫານໄກ່ຜື້ນເມືອງ

ຫຼັກການໃນການໃຫ້ອາຫານໄກ່ລາດຄວນປະຕິບັດ ດັ່ງນີ້:

1. ຄວນຊື້ອາຫານສຳເລັດຮູບ ມາປະສົມກັບວັດຖຸດິບອາຫານທີ່ຜູ້ລ້ຽງມີຢູ່ເຊັ່ນ: ເຂົ້າປຽນ, ຮຳເຂົ້າ ຫຼື ຫົວມັນຕ່າງໆ ເປັນຕົ້ນ ເຊິ່ງອາຫານປະສົມນີ້ ນຳໃຊ້ລ້ຽງໄກ່ໂດຍສະເພາະຢ່າງຍິ່ງແມ່ນໄກ່ນ້ອຍ ຈະເຮັດໃຫ້ໄກ່ໃຫຍ່ໄວ ແລະ ແຂງແຮງ.
2. ສຳລັບອາຫານໄກ່ນ້ອຍ ຄວນເປັນອາຫານອັດເມັດ ປະສົມກັບຮຳອ່ອນໄໝ້ໆ, ການໃຫ້ອາຫານ ແມ່ນໃຫ້ເທື່ອລະນ້ອຍ ເພື່ອປ້ອງກັນບໍ່ໃຫ້ລະບົບຍ່ອຍອາຫານຂອງໄກ່ນ້ອຍ ຕ້ອງເຮັດວຽກໜັກເກີນໄປ.
3. ໃນໄລຍະການອົບລຸກໄກ່ໃນຄອກນັ້ນ ຈຳເປັນຕ້ອງຊື້ອາຫານສຸດປະສົມສຳເລັດຮູບ (ອາຫານໄກ່ນ້ອຍ) ທີ່ມີຂາຍໃນທ້ອງຕະຫຼາດໄວ້ໃຫ້ໄກ່ນ້ອຍກິນ. ການໃຫ້ອາຫານຈຳພວກທັນຍາຜິດເຊັ່ນ: ສາລິບົດ, ເຂົ້າປຽນ, ເຂົ້າເປືອກ ຫຼື ຮຳພຽງຢ່າງໃດຢ່າງໜຶ່ງ ຈະບໍ່ໄດ້ຮັບຜົນດີ. ເພາະສ່ວນໃຫຍ່ ມີແຕ່ທາດແປ້ງ ແລະ ທາດຊີ້ນຕ່ຳ ຈຶ່ງເຮັດໃຫ້ລູກໄກ່ບໍ່ຢາກກິນອາຫານ, ເຫຼົາ, ບໍ່ແຂງແຮງ, ພະຍາດບຽດບຽນ, ເຈັບປ່ວຍ ແລະ ໃນທີ່ສຸດກໍ່ຕາຍ. ດັ່ງນັ້ນ, ຈຶ່ງຄວນຊື້ອາຫານ ທີ່ມີທາດຕ່າງໆຄົບຖ້ວນໃຫ້ກິນ, ເມື່ອໄກ່ໃຫຍ່ຂຶ້ນແລ້ວ ໃນຊ່ວງເວລາກາງເວັນ ກໍ່ສາມາດປ່ອຍໄກ່ໃຫ້ຊອກຫາອາຫານກິນເອງໄດ້, ໃນເວລາຕອນແລງ ກໍ່ໄລ່ໄກ່ເຂົ້າຄອກ ແລະ ເສີມອາຫານສຳເລັດຮູບ ຫຼື ໃຫ້ອາຫານທີ່ເຫຼືອ ຫຼື ພວກເຂົ້າປຽນ, ຮຳອ່ອນຕື່ມອີກກໍ່ໄດ້.

4. ການນໍາໃຊ້ເສດອາຫານມາລ້ຽງໄກ່ ຄວນຄືນ ຫຼື ຄວາມສະອາດ ແລະ ສິ່ງເປັນເປື້ອນເຈືອປົນທີ່ເປັນພິດ ຕໍ່ ສຸຂະພາບຂອງໄກ່ດ້ວຍ.
5. ຖ້າເປັນໄປໄດ້ ຄວນເສີມອາຫານດ້ວຍເປືອກຫອຍບົດ ຫຼື ກະດູກປິ່ນໃນອາຫານທີ່ໃຫ້ໄກ່ກິນ ຈະຊ່ວຍແກ້ ບັນຫາເລື້ອງ ເປືອກໄຂ່ບາງ ແລະ ການເຈາະກິນໄຂ່ຂອງແມ່ໄກ່.
6. ຄວນນໍາຫຍ້າຂົນ ຫຼື ໃບພື ຕະກູນຖົ່ວບາງຊະນິດເຊັ່ນ: ຖົ່ວເຫຼືອງ, ໃບກັນຖິນ ຫຼື ເສດໃບພືດຕ່າງໆເຊັ່ນ: ໃບ ບໍ່ສາ, ໃບມັນຕົ້ນ, ມັນດ້າງ, ຜັກຕ່າງໆ ນໍາມາຝັກປະສົມກັບຮ່າອ່ອນໃຫ້ໄກ່ກິນ ຈະເຮັດໃຫ້ໄກ່ໄດ້ຮັບທາດຊີ້ນ ແລະ ວິຕາມິນ ເພີ່ມຫຼາຍຂຶ້ນ.
7. ສ່ວນອາຫານ ແມ່ນໃຫ້ໃນຕອນເຊົ້າ ຫຼື ຕອນແລງ ນອກຈາກນັ້ນ ປ່ອຍໃຫ້ໄກ່ຊອກຫາກິນເອງ.
8. ໃນຊ່ວງການໃຫ້ໄຂ່ ແລະ ຝັກໄຂ່ຂອງແມ່ໄກ່ ຄວນມີອາຫານເສີມໃຫ້ກິນ, ເຊິ່ງຈະຊ່ວຍໃຫ້ແມ່ໄກ່ແຂງແຮງ ແລະ ບໍ່ຕ້ອງໄປຫາກິນໄກ່ຄອກ.
9. ໃນກໍລະນີທີ່ລ້ຽງໄກ່ເປັນຈໍານວນຫຼາຍ ສິ່ງທີ່ຄວນຄໍານຶງຄື ແຫຼ່ງອາຫານຕາມທໍາມະຊາດວ່າ ມີພຽງພໍຕໍ່ຈໍານວນ ໄກ່ ຫຼື ບໍ່? ຖ້າບໍ່ພຽງພໍ ກໍ່ຄວນຊື້ອາຫານສໍາເລັດຮູບມາປະສົມໃຫ້ໄກ່ກິນຕື່ມອີກ ບໍ່ດັ່ງນັ້ນ ຈະເຮັດໃຫ້ໄກ່ຈ່ອຍ ຜອມ ບໍ່ແຂງແຮງ ແລະ ມັກສະແດງອາການເຈັບປ່ວຍເຖິງຕາຍໃນທີ່ສຸດ.

ຮູບທີ່ 17. ການຊອຍຜັກສິດປະສົມຮ່າໃຫ້ໄກ່ກິນ
(ແຂວງຜົ້ງສາລີ, 2014)

ຮູບທີ່ 18. ການໃຫ້ອາຫານໄກ່
ດ້ວຍເຂົ້າສານ ແລະ ເຂົ້າເປືອກ

ວັດຖຸດິບອາຫານສັດທີ່ມີໃນທ້ອງຖິ່ນ, ສາມາດນຳໃຊ້ປະສົມໃນສຸດອາຫານສັດປົກ

ປະເພດວັດຖຸດິບ	% ທາດຊີ້ນ	% ແຄນຊຽມ	% ຝິດສະຝໍ
ສາລີອາຫານສັດບົດ	8-9	0.17	0.28
ເຂົ້າປຽນ	8	0.08	0.26
ມັນຕົ້ນແຫ້ງບົດ	2.5	0.14	0.08
ຫົວກະບຸກບົດ	3.3	-	-
ຮຳອ່ອນ	10	0.08	1.08
ຮຳແກ່	5-6	0.08	-
ກາກຖົ່ວເຫຼືອງ	44	0.27	0.63
ຂີ້ເຕົ້າຮູ້	31.5	0.48	0.41
ກາກກະທິໝາກຜ້າວ	20	0.25	0.65
ໃບກະຖິນບົດ	46	5	2.75
ໃບມັນຕົ້ນແຫ້ງບົດ	55	5-7	-
ໃບມັນດ້າງ	20	0.45	0.3
ຜັກບັ້ງ	20-30	-	-
ແໜຫາງເຫິນ	10-12	0.07	0.03
ແໜຍາວສິດ	11.6	0.008	0.40
ຂີ້ເຫຼົ້າ (ສາເຫຼົ້າ) ສິດ	17-28	0.08	0.45
ຜັກຕົບ	8.4	-	

ຮູບວັດຖຸດິບອາຫານສັດ (ທາດຊື້ນສູງ) ທີ່ມີໃນທ້ອງຖິ່ນ

1 ຂ້າຍເດືອນ ແລະ ແມງໄມ້ຕ່າງໆ Worms & insects

2 ປວກ Termites

3 ໂບກະຖິນ Leucaena

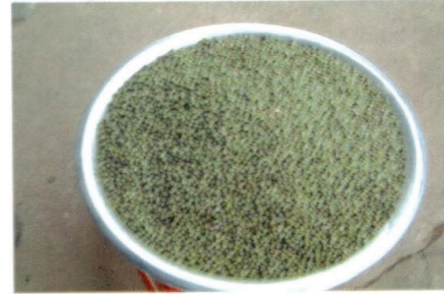
4 ຖິວແຮ Pigeon pea

5 ຖິວ Cow pea

6 ຖິວຂງວ Mung bean

7 ຖິວເຫລືອງ Soya seed

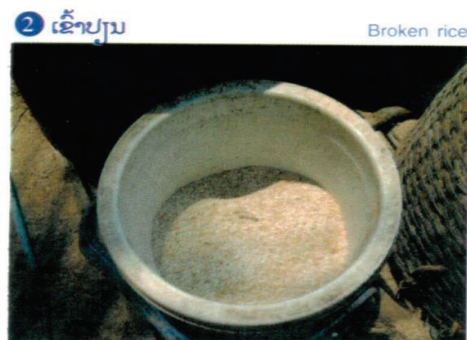
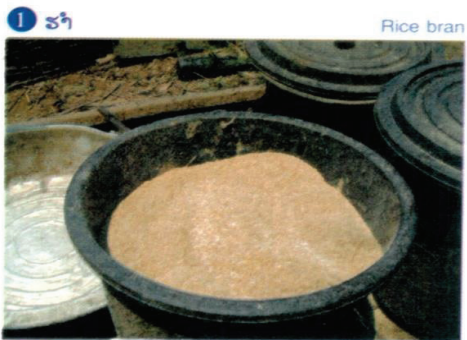

8 ຫິວອາຫານ Commercial feed

ໂຄງການປັບປຸງຊີວິດການເປັນຢູ່ຂອງປະຊາຊົນເຂດພູດອຍ ແລະ ພູພຽງພາກໃຕ້ຂອງ ສປປ ລາວ
Livelihood Improvement Project for Southern Mountainous and Plateau Areas of Lao PDR

ຮູບວັດຖຸດິບອາຫານສັດ ທາດແປ້ງທີ່ໃຫ້ຜະລິງງານ

ໂຄງການປັບປຸງຊີວິດການເປັນຢູ່ຂອງປະຊາຊົນເຂດພູດອຍ ແລະ ພູພຽງພາກໃຕ້ຂອງ ສປປ ລາວ
Livelihood Improvement Project for Southern Mountainous and Plateau Areas of Lao PDR

ສຸດອາຫານໄກ່ຜື້ນເມືອງ

ສຳຫລັບໄກ່ອາຍຸ 2-4 ເດືອນ

ສ່ວນປະກອບ	ອາຫານສູດທີ 1	ອາຫານສູດທີ 2
ຮຳປະສົມ	55	50
ຂີ້ເຕົ້າຮູ້ ຫຼື ອາຫານເຂັ້ມຊຸ້ນ	10	16
ເຂົ້າປຽນ ຫຼື ສາລິບົດ	30	30
ເກືອ (NaCl)	0,5	0,5
ລວມ	95,5	96,5
ຜິດຜັກ ແລະ ເສດໝາກໄມ້	4,5	3,5
% ໂປຼຕີນ (ທາດຊື້ນ)	14,6%	15%

ສຳຫລັບໄກ່ນ້ອຍອາຍຸຕໍ່າກວ່າ 2 ເດືອນ ແນະນຳໃຫ້ໃຊ້ອາຫານສຳເລັດຮູບ.

ອາຫານສຳເລັດຮູບໄກ່ເນື້ອ ຂອງບໍລິສັດຕ່າງໆ (Centago, Star Feed, CP.)

ເປືອາຫານສຳເລັດຮູບຕ່າງໆ	ໄກ່ນ້ອຍ (1-3 ອາທິດ)			ໄກ່ລຸ້ນ (3-8 ອາທິດ)		
	440	510	ກນ1	441	511	ກນ3
ໂປຼຕີນໃນອາຫານ	22,5	22,5		17	17	
ພະລັງງານໃຊ້ປະໂຫຍດ (ກິໂລແຄໂຣລີ/ກິໂລກຼາມ)	3,240	3,240		3,140	3,140	

ການໃຫ້ອາຫານໄກ່ຜື້ນເມືອງ ແຕ່ເກີດ ຫາອາຍຸ 3 ເດືອນ

ລ້ຽງແບບຂັງ ແລະ ລ້ຽງແບບປ່ອຍ ໃຫ້ອາຫານໃນປະລິມານເທົ່າກັນ:

- ໄກ່ອາຍຸ 1-7 ວັນ 8 ກຼາມອາຫານ/ໂຕ/ ວັນ
- ໄກ່ອາຍຸ 8-21 ວັນ 15 ກຼາມອາຫານ/ໂຕ/ ວັນ
- ໄກ່ອາຍຸ 21-30 ວັນ 18 ກຼາມອາຫານ/ໂຕ/ ວັນ
- ໄກ່ອາຍຸ 30-45 ວັນ 35 ກຼາມອາຫານ/ໂຕ/ ວັນ
- ໄກ່ອາຍຸ 45 ວັນ 40 ກຼາມອາຫານ/ໂຕ/ ວັນ
- ໄກ່ອາຍຸ 90 ວັນ 60 ກຼາມອາຫານ/ໂຕ/ ວັນ

ໂຄງການປັບປຸງຊີວິດການເປັນຢູ່ຂອງປະຊາຊົນເຂດຜຸດອຍ ແລະ ມຸພຽງພາກໃຕ້ຂອງ ສປປ ລາວ
Livelihood Improvement Project for Southern Mountainous and Plateau Areas of Lao PDR

ບາງສຸດອາຫານສັດປົກພື້ນເມືອງທີ່ໄດ້ນຳໃຊ້ຢູ່ບາງເຂດຂອງປະເທດໄທ

ສຸດອາຫານ 1:

ລ/ດ	ວັດຖຸດິບໃນທ້ອງຖິ່ນ	ອັດຕາເປັນ ກິໂລກຼາມ
1	ຢວກກ້ວຍຊອຍມຸ່ນໆ	50 ກິໂລ
2	ນ້ຳຕານຊາຍແດງ ຫຼື ນ້ຳອ້ອຍ	1 ກິໂລ
3	ດິນໂຜນບົດລະອຽດ	4 ກິໂລ
4	ຮຳຫຍາບ (ຮຳແກ່)	30 ກິໂລ
5	ເກືອໄອໂອດິນ	2 ບ່ວງແກງ
6	ຂີ້ງົວແຫ້ງ	4 ກິໂລ

ສຸດອາຫານ 2:

ລ/ດ	ວັດຖຸດິບໃນທ້ອງຖິ່ນ	ອັດຕາເປັນ ກິໂລ
1	ຢວກກ້ວຍຊອຍມຸ່ນໆ	10 ກິໂລ
2	ກາກນ້ຳຕານ	4 ຂີດ
3	ດິນໂຜນບົດລະອຽດ	4 ຂີດ
4	ອີເອັມ (EM)	2-3 ບ່ວງ
5	ເກືອໄອໂອດິນ	2 ບ່ວງແກງ
6	ນ້ຳ (ປະລິມານພໍປະມານ)	ນ້ຳພໍປະມານ

ພະຍາດ ແລະ ການປ້ອງກັນພະຍາດລະບາດ

ການປ້ອງກັນພະຍາດ

ການປ້ອງກັນພະຍາດໝາຍເຖິງ ການປ້ອງກັນພະຍາດທີ່ຈະເກີດຂຶ້ນກັບສັດປີກ, ພວກເຮົາສາມາດປ້ອງກັນໄດ້ດ້ວຍການສັກຢາວັກຊີນ ແລະ ການຈັດການຄອກສັດໃຫ້ສະອາດ.

ພະຍາດທີ່ສຳຄັນ ແລະ ຮ້າຍແຮງທີ່ມັກເກີດກັບສັດປີກມີຄື: ພະຍາດໄຂ້ຫວັດສັດປີກ, ອະຫິວາສັດປີກ, ນິວຄາເຊີນ ແລະ ພະຍາດໝາກສຸກສັດປີກ. ສັດປີກ ຄວນໄດ້ຮັບການປ້ອງກັນພະຍາດດັ່ງກ່າວ ເພື່ອໃຫ້ໄດ້ລູກໄກ່ມີສຸຂະພາບແຂງແຮງ ມີການເຕີບໂຕທີ່ດີ ແລະ ຍັງຊ່ວຍໃຫ້ໄກ່ມີພູມຄຸ້ມກັນພະຍາດທີ່ມັກລະບາດຢູ່ເປັນປະຈຳ.

1. ພະຍາດໄຂ້ຫວັດສັດປີກ (Avian Influenza)

ພະຍາດໄຂ້ຫວັດສັດປີກ ເກີດຈາກເຊື້ອໄວຣັດ ສາຍພັນ **H5N1** ທີ່ເປັນອັນຕະລາຍຮ້າຍແຮງຕໍ່ສັດປີກທຸກຊະນິດ ລວມໄປເຖິງຄົນ ແລະ ສັດລ້ຽງລູກດ້ວຍນ້ຳນົມເກືອບທຸກຊະນິດ. ເຊື້ອພະຍາດດັ່ງກ່າວ ມີຄວາມທົນທານພາຍໃຕ້ອຸນຫະພູມຕໍ່າກວ່າ 4 ອົງສາເຊ ສາມາດມີຊີວິດໄດ້ດົນເຖິງ 35 ວັນ.

ສັດແຂງແຮງຕິດເຊື້ອໄດ້ທາງລະບົບຫາຍໃຈ ແລະ ລະບົບຢ່ອຍອາຫານ, ຊຶ່ງອາການຂອງສັດປີກທີ່ຕິດເຊື້ອ ຈະຂຶ້ນຢູ່ກັບຄວາມຮຸນແຮງຂອງເຊື້ອ ແລະ ປະລິມານເຊື້ອທີ່ໄດ້ຮັບ,

ກໍລະນີໄດ້ຮັບເຊື້ອທີ່ມີຄວາມຮຸນແຮງສູງ ສັດປີກຈະຕາຍແບບກະທັນຫັນ ໂດຍບໍ່ສະແດງອາການຫຍັງໃຫ້ເຫັນ,

ກໍລະນີໄດ້ຮັບເຊື້ອທີ່ມີຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່າ ສັດຈະບໍ່ຕາຍກະທັນຫັນ ແລະ ຈະສະແດງອາການເຈັບປ່ວຍໃຫ້ເຫັນໄດ້ແກ່: ເຫງົາ, ຂົນຫຍອງ, ນ້ຳມຸກ ນ້ຳຕາ ແລະ ນ້ຳລາຍໄຫຼ, ຫອນຊ້ຳ, ໜຽງຊ້ຳ. ນອກນີ້ ຍັງມີອາການທາງລະບົບປະສາດເຊັ່ນ: ຕາບອດ, ຄໍບິດ, ຊັກ ແລະ ຂາຈັງ.

ສັດປີກທີ່ເປັນພະຍາດນີ້ ຄວນທຳລາຍຖິ້ມທັງໝົດ (FAO, 2006).

ອາການຂອງພະຍາດໄຂ້ຫວັດສັດປີກ

ໄກ່ເຫງົາ

ໜ້າຕ້າງໃຄ່

ໜ້າ, ຫອນ ແລະ ຕ້າງຊ້ຳ

ໂຄງການປັບປຸງຊີວິດການເປັນຢູ່ຂອງປະຊາຊົນເຂດພູດອຍ ແລະ ພູພຽງພາກໃຕ້ຂອງ ສປປ ລາວ
Livelihood Improvement Project for Southern Mountainous and Plateau Areas of Lao PDR

ນ້ຳລາຍ ນ້ຳມຸກໄຫຼ

ແຂ່ງຂາບວມ ມີຈຸດເລືອດອອກ

ໄກ່ຕາຍຈຳນວນຫຼາຍ

2. ພະຍາດນິວຄາເຊີນ

ພະຍາດ Newcastle ທີ່ລະບາດຢູ່ປະເທດເຮົາ ມີ 2 ປະເພດຄື: Newcastle ອາຍຸອ່ອນ ແລະ Newcastle ອາຍຸແກ່ ຊຶ່ງເປັນພະຍາດຕິດແປດຮ້າຍແຮງສຳລັບໄກ່. ພະຍາດດັ່ງກ່າວນີ້ ເກີດຈາກເຊື້ອໄວຣັດ.

ສະແດງອາການເຈັບປ່ວຍ:

ໄກ່ຕິດເຊື້ອ ຈະສະແດງອາການໃຫ້ເຫັນຄື: ເຫງົາ ບໍ່ກິນອາຫານ, ຂົນຫຶຍ ງ ມັກຈຸ່ມກັນເປັນໝູ່, ຫາຍໃຈຝືດ ຍ້ອນມີນ້ຳມຸກຕົ້ນຫຼອດລົມ. ດັ່ງນັ້ນ, ຈຶ່ງອຳປາກຫາຍໃຈ ແລະ ຍືດຄໍຂຶ້ນ ເພື່ອໃຫ້ຫາຍໃຈສະດວກ, ຫອນ ແລະ ຕ້າງ ມີ ສີຊ້ຳ ຕໍ່ມາກໍສະແດງອາການທາງລະບົບປະສາດ.

ອັດຕາການຕາຍໄກ່ນ້ອຍ ແມ່ນ 100%, ສ່ວນໄກ່ໃຫຍ່ ແມ່ນ 50-100%.

ເປັນເຊື້ອທີ່ມີຄວາມທົນທານພໍສົມຄວນຕໍ່ສະພາບແວດລ້ອມຄື: ຢູ່ໃນວັດຖຸຮອງຜົນໄດ້ 53 ວັນ, ໃນໄຂ່ 255 ວັນ, ໃນ ຊາກໄກ່ຕາຍໄດ້ 30 ວັນ. ພາຍໃຕ້ອຸນຫະພູມ 60 ອົງສາເຊ ສາມາດທຳລາຍເຊື້ອໄດ້ພາຍໃນ 1 ຊົ່ວໂມງ.

ສັດແຂງແຮງສາມາດຕິດເຊື້ອໄດ້ ທາງລະບົບຫາຍໃຈ ແລະ ລະບົບຢ່ອຍອາຫານ ແລະ ບາງຄັ້ງສາມາດຕິດເຊື້ອທາງເຍື່ອເມືອກຕາ.

ພະຍາດດັ່ງກ່າວນີ້ ບໍ່ມີຢາທີ່ສາມາດທຳລາຍມັນໄດ້. ດັ່ງນັ້ນ, ຈຶ່ງຈຳເປັນຕ້ອງສ້າງພູມຄຸ້ມກັນໃຫ້ໄກ່ ດ້ວຍການ ສັກວັກຊີນເພື່ອປ້ອງກັນ ເຊິ່ງແມ່ນ ວັກຊີນເຊື້ອເປັນຊະນິດຜຸ່ນທີ່ມີ 2 ຊະນິດຄື: ວັກຊີນນິວຄາເຊີນ (F) ແລະ ວັກຊີນນິວຄາເຊີນ (M).

- **ວັກຊີນນິວຄາເຊີນອ່ອນ (F):** ນຳໃຊ້ກັບໄກ່ນ້ອຍ ອາຍຸ 0-7 ວັນ, ແກ້ວໜຶ່ງບັນຈຸ 100 ເຂັມ ປະສົມນ້ຳກ້ືນ 10 ເຊເຊ ແລ້ວ ຢອດໃສ່ຕາ ແລະ ດັງ ໂຕລະ 2-4 ຢອດ ຈະຄຸ້ມກັນພະຍາດ ໄດ້ 8 ອາທິດ.
- **ວັກຊີນນິວຄາເຊີນອາຍຸແກ່ (M):** ແມ່ນນຳໃຊ້ກັບໄກ່ໃຫຍ່ອາຍຸ 6 ອາທິດຂຶ້ນໄປ, ແກ້ວໜຶ່ງບັນຈຸ 100 ເຂັມ ປະສົມນ້ຳກ້ືນ 50 ເຊເຊ ສັ່ນໃຫ້ລະລາຍດີ ແລ້ວໃຊ້ສັກກ້າມຊຶ້ນກົກປົກ ຫຼື ກ້າມຂາ ໂຕລະ 0,5 ເຊເຊ, ສາມາດຄຸ້ມກັນໄດ້ 1 ປີ. ແຕ່ປະສົມແລ້ວ ຄວນນຳໃຊ້ໃຫ້ໝົດພາຍໃນ 2 ຊົ່ວໂມງ, ກາຍນັ້ນ ຈະເປັນຢາເສັ້ຍຄຸນ.

ໂຄງການປັບປຸງຊີວິດການເປັນຢູ່ຂອງປະຊາຊົນເຂດຜຸ່ນ ແລະ ພູພຽງພາກໃຕ້ຂອງ ສປປ ລາວ
Livelihood Improvement Project for Southern Mountainous and Plateau Areas of Lao PDR

3. ພະຍາດອະຫິວາສັດປີກ

ພະຍາດອະຫິວາສັດປີກ ແມ່ນພະຍາດຕິດແປດຮ້າຍແຮງສໍາລັບສັດປີກທຸກຊະນິດ, ເຊິ່ງມີລັກສະນະຊຶມເຊື້ອທີ່ວ່າງກາຍຢ່າງໜັກໜ່ວງ ແລະ ມີອັດຕາການຕາຍສູງ (60-95%). ເກີດມາຈາກເຊື້ອບັກເຕີຣີ ທີ່ມີຊື່ວ່າ *Pasteurella multocida*, ໂດຍສັດປີກ ຈະຕິດພະຍາດນີ້ໄດ້ ທາງລະບົບຫາຍໃຈ ແລະ ລະບົບການຍ່ອຍອາຫານ.

ສະແດງອາການອອກ:

ເຫງົາ, ຍິນິຊ ງບໍ່ຢາກເຄື່ອນທີ່, ຂົນຫີຍ ງ ບໍ່ກິນອາຫານ, ຫິວນໍ້າ, ມີນໍ້າລາຍເປັນຢາງໜຽວໄຫຼອອກຈາກປາກ ແລະ ມີນໍ້າມຸກໄຫຼອອກຈາກດັງ, ເຊິ່ງເຮັດໃຫ້ໄກ່ຫາຍໃຈຝືດ, ຫາຍໃຈມີສຽງດັງ, ບາງໂຕນໍ້າຕາໄຫຼ, ຫອນ, ຕ່າງ ແລະ ໜ້າມີສີດໍາຊ້າ, ສ່ວນຫຼາຍ ທໍາອິດໄກ່ຈະຖ່າຍເປັນນໍ້າ ຕໍ່ມາຈະເປັນສີຂຽວແກມເຫຼືອງ ຫຼື ສີໝິ່ນແກມເລືອດ, ອຸນຫະພູມສູງ 43-43,5 ອົງສາເຊ. ໄກ່ຈະສະແດງອາການແປບຮ້າຍແຮງ, ກະທັນຫັນ ຫຼື ແບບທໍາມະດາ. ອັດຕາການຕາຍ 60-70%.

ການປິ່ນປົວ:

- ພະຍາດອະຫິວາສັດປີກ ສາມາດປິ່ນປົວໄດ້ ດ້ວຍການສັກຢາຕ້ານເຊື້ອຫຼາຍຊະນິດ ເຊັ່ນ: ເຕຕຼາຊິກລິນ, ຄຣໍແຣມເຟນິໂກນ, ສະເຕັບໂຕໄມຊິນ ແລະ ເປນິຊີລິນ,
- ສາມາດນໍາໃຊ້ຢາຊັນຝາຕ່າງໆ ເຊັ່ນ: ຊັນຝາຕີມິດິນ, ຊັນຝາເມລາຊິນ, ຍັງນໍາໃຊ້ຢາ ຊັນຝາກິນອກຊາລິນ ປະສົມກັບນໍ້າຕົ້ມ 0,33% ຫຼື ປະສົມອາຫານ 0,44% ໃຫ້ໄກ່ກິນ;
- ສາມາດປິ່ນປົວໄກ່ທີ່ຕິດເຊື້ອ ດ້ວຍການສັກຢາສະເຕັບໂຕໄມຊິນ ແລະ ເຕຕຼາໄມຊິນ ໃນປະລິມານ 20-100 ເຊເຊຕໍ່ກິໂລກະລາມ 3 ມື້ລຽນກັນ.
- ນໍາໃຊ້ຢາຊັນຝາເມຕາຊິນ ປະສົມນໍ້າຕົ້ມ 0,8-1% ໃຫ້ໄກ່ກິນພາຍໃນ 1-3 ມື້ລຽນກັນ ຫຼື ປະສົມຢາໃນອາຫານ 0,4-0,5% ໃຫ້ກິນ 3-5 ວັນ.

ການປ້ອງກັນພະຍາດ:

ວິທີການດີທີ່ສຸດ ແມ່ນການປ້ອງກັນພະຍາດດ້ວຍການສັກຢາວັກຊິນອະຫິວາສັດປີກ ທີ່ຜະລິດໄດ້ຢູ່ປະເທດເຮົາ, ເຊິ່ງແມ່ນວັກຊິນເຊື້ອຕາຍຊະນິດນໍ້າ, ແກ້ວໜຶ່ງບັນຈຸ 50 ເຊເຊ, ສັກໄດ້ 50 ເຂັມ, ໂຕລະ 1 ເຊເຊ ສັກລົບໜັງ ສາມາດຄຸ້ມກັນໄດ້ 3 ເດືອນ.

ຕາຕະລາງການສັກຢາວັກຊີນປ້ອງກັນພະຍາດລະບາດໄກ່

ວັກຊີນ	ໃຊ້ກັບສັດ	ອາຍຸໄກ່	ວິທີນຳໃຊ້	ໄລຍະຄຸ້ມກັນ
ນິວຄາເຊີນອ່ອນ (F)	ໃຊ້ກັບໄກ່ນ້ອຍ	3-7 ມື້ ຂຶ້ນໄປ	ແກ້ວ 100 ຊີຊີ ປະສົມນ້ຳກັນ 10 ຊີຊີ ຢອດດັງ, ຕາ ເບື້ອງລະຢອດ	8 ອາທິດ
ນິວຄາເຊີນແກ່ (M)	ໃຊ້ກັບໄກ່ໃຫຍ່ສະເພາະ	6 ອາທິດ ຂຶ້ນໄປ	ແກ້ວ 100 ຊີຊີ ປະສົມນ້ຳກັນ 50 ຊີຊີ ສັກກຳມໂຕລະ 0,5 ຊີຊີ	1 ປີ
ຫລອດລົມອັກເສບ	ໃຊ້ກັບໄກ່ນ້ອຍ	15 ມື້ ຂຶ້ນໄປ	ແກ້ວ 50 ເຂັມປະສົມນ້ຳກັນ 5 ຊີຊີ ຢອດດັງ, ຕາ ເບື້ອງລະຢອດ	1 ປີ
ຫມາກສຸກສັດປົກ	ໃຊ້ກັບສັດປົກທົ່ວໄປ	10 ມື້ ຂຶ້ນໄປ	ແກ້ວ 100 ຊີຊີ ປະສົມນ້ຳກັນ 10 ຊີຊີ ແທງຜົ້ນປົກບາງ 2-3 ເທື່ອ	1 ປີ
ອະຫິວາເປັດ	ໃຊ້ກັບເປັດສະເພາະ	3 ອາທິດ ຂຶ້ນໄປ	ແກ້ວ 50 ຊີຊີ ປະສົມນ້ຳກັນ 50 ຊີ ຊີ ສັກກຳມຊື່ນ ໂຕລະ 1 ຊີຊີ	6 ເດືອນ
ອະຫິວາສັດປົກ	ໃຊ້ກັບສັດປົກທົ່ວໄປ	6 ອາທິດ ຂຶ້ນໄປ	ແກ້ວ 50 ຊີຊີ ສັກຫລົບຫນັງ ໂຕລະ 1 ຊີຊີ	3 ເດືອນ

ເອກະສານອ້າງອີງ

ໄຊຍາ ອຸ້ຍສຸງເນີນ, ໄກ່ບ້ານ-ໄກ່ພື້ນເມືອງ. ພິມຄັ້ງທີ 4. ຈັດພິມ ແລະ ຈຳໜ່າຍໂດຍ ສຳນັກພິມຖານກະເສດຕະກຳ ປະເທດໄທ.

ສີສຸພັນ ນາກະເສນ ແລະ ນິວັດ ພະນາເພັດ, 2001. ຄຸ້ມມາດຖານຄຸນນະພາບອາຫານສັດ ແລະ ສູດອາຫານສັດປະເພດຕ່າງໆ, ກົມລ້ຽງສັດ ແລະ ການປະມົງ.

ເອກະສານແນະນຳກະຊວງກະເສດ ແລະ ສະຫະກອນ ຕາມເວັບ www.dld.go.th.

ຄຸ້ມມາດຕະວະແພດບ້ານ (ລ້ຽງໄກ່ຊືນນະບົດ), 2007. ໜ້າ: 57-63.

Good Practice Note-Local chicken, CARE Lao PDR, 2012